

נח ג

אָבער (נוסף לזה — אז רש"י ברענגט ניט דעם ענין, איז) ע"ד הפשט (ופרש"י מפורש⁷) קומט לכאורה אויס, אז דאס וואס דער אויבערשטער האט געזאגט נחין „בא גו' אל התיבה" איז (ניט א נתינת רשות, נאר) ווייל נח האט ניט גע-וואלט אריינגיין אין תיבה.

בפשטות קען מען זאגן, אז דער צורך אין דעם ציווי איז ניט (אזויפיל) אויף דער עצם יציאה, נאר אויפן אופן היצי-אה — „צא מן התיבה) אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך", ווי רש"י איז דערויף מפרש: איש ואשתו כאן הויה להם תשמיש המטה (משא"כ זייענדיג אין דער תיבה — איז „האנשים לבד והנשים לבד" ווייל „נאסרו בתשמיש המטה"⁸).

ועד"ז בנוגע די חיות, אז מ'האט גע-דארפט באווארענען (ווי דער פסוק⁹ איז מסיים) „ושרצו בארץ ופרו ורבו על הארץ", און ווי רש"י איז מפרש: ולא בתיבה מגיד שאף הבהמה והעוף נאסרו בתשמיש.

אָבער פון פשטות לשון הכתוב איז משמע אז דער ציווי איז (אויך) בנוגע דער עצם יציאה — „צא מן התיבה". און גאר שטארק איז עס מודגש בנוגע די חיות כו', וואס „הוצא כתיב . . אם אינם רוצים לצאת הוציאם אתה"¹⁰ — אז די חיות וועלן (אפשר) ניט וועלן ארויס-

א. אין היינטיקער סדרה ווערט דערציילט אז „ובחודש השני בשבעה ועשרים יום לחודש יבשה הארץ", און אז דער אויבערשטער האט געזאגט דערנאך נחין: צא מן התיבה אתה ואשתך גו' כל החי גו' היצא אתך גו'.

איז ניט פארשטאנדיק: וויבאלד אז עס איז שוין געווען „יבשה הארץ" — אינ-גאנצן טרוקן, ווי רש"י איז מפרש אז „יבשה" מיינט „נעשה גריד כהלכתה" (ווארום „חרבו המים מעל הארץ" — „נעשה כמין טיט כו"¹¹) — איז שוין גע-ווען פון פריער) — פארוואס האט מען געדארפט זאגן נחין „צא מן התיבה"? און נאכמער: ס'איז ניט גענוג געווען דער ציווי בשייכות לנח, נאר עס איז געווען א באזונדער ציווי בנוגע די חיות — „כל החי גו' בעוף ובבהמה ובכל הרמש גו' היצא אתך"!

אין מדרש¹² שטייט: כיון שנחו המים ה' צריך נח לצאת מן התיבה, אלא אמר ברשות הקב"ה נכנסתי שאמר לי¹³ בא אתה וכל ביתך אל התיבה ועכשיו איני יוצא אלא ברשותו.

(1) ת. יד.

(2) שם, טז"ו.

(3) שם, יג ופרש"י.

(4) והרי כל מה שעשה נח לפני לראות הקלו המים מן הארץ וכו' ה' מדעת עצמו (וראה פענח רוא שם, ז) — אף שיש לחלק בין הנל ליציאתו בפועל מן התיבה.

(5) נתחנא פרשתנו ת. ועד"ז שם י. ביר פליד.

ד. וכו' בכורכ מפרשי התורה (אברבנאל. בחיי (שם, יד). פענח רוא. ועוד).

(6) פרשתנו ז, א.

(7) ז, ז — מביר פליב, ו.

(8) פרש"י לעיל ו, יח, ז, ז.

(9) ת. יח.

(10) רש"י שם.

(א) עס איז שווער צו זאגן, אז מען קען (ע"פ טבע) איינצאמען חיות טורפות אין אַ מקום (מדור) מוגבל ביותר במשך פון אַ גאַנצן יאָר, און דערביי זאל ניט טרעפן פאלן¹¹ אז אַ חיי רעה זאל מזיק זיין וכי"ב.

(ב) מ'זעט במוחש (אין אַ „גן חיות“) אז כדי צו אָנפירן מיט אַ ריבוי גדול פון חיות טורפות, פאָדערט זיך אַ ריבוי גדול

גיין פון תיבה, איז דאָ דער ציווי „הוציאם אתה“ (בעל כרחם)¹¹.

ב. איינער פון די ביאורים אין דעם: עס איז מבואר בכמה מקומות¹², אז אין תיבת נח האָט געהערשט אַ מצב פון שלום, מעין ווי עס וועט זיין לעתיד לבא — „וגר זאב עם כבש גו' לא ירעו ולא ישחיתו גו'“¹³. אין תיבת נח זיינען דאָך געווען אַלע מיני בהמות וחיות צוזאַמען — אויך חיות טורפות ודורסות — און פונדעסטוועגן „לא“ עשו רעה זל"ז כלל ולא השחיתו זל"ז.

וואָס דאָס איז מוכרח אויך אין פשוטו של מקרא. וואָרום אע"פ אז אויפן פסוק¹⁴ „קנים תעשה את התיבה“ איז רש"י מפרש „מדורים מדורים לכל בהמה וחיי“ — אז יעדער (מין)¹⁵ בהמה וחיי איז געווען אָפגעטיילט פון אַלע אַנ-דערע“ — פונדעסטוועגן:

- (11) ובגורא כאו, שלא רצו לצאת כי מזונותם היתה מוכנה בתיבה.
- (12) דיה כי פדה לאדהיז (סה"מ אתהלך לאזניא ע' נו), ועם הגהות — אוהית פרשתנו (כרך ג) תרסט, א ואילך. מאמרי אדהיז — ענינים (ע' פז), ועם הגהות — אוהית שם תרלז, א ואילך. שם תרלז, ב. המשך וככה תרלז פצ"ה צו. ועוד. וראה רד"ק פרשתנו (ו, כא) ובארוכה עה"פ (ישעי' יא, ו) וגר זאב גר.
- (13) ישעי' שם, ו"ט.
- (14) ל' המאמר — וככה שם רפצ"ה.
- (15) פרשתנו ו, יד.
- (16) כנ"ל (הערה הבאה) ברא"ם וכו' — דמאי טעמא לשנות מרגילותם קודם שנכנסו לתיבה — ולפשיטות הדבר לא הוצרך רש"י לפרט.
- (17) ראה רא"ם בפרש"י: וקילין . . . חדרים . . . למדור כל מין ומין לעצמו. וראה גם ראב"ע ורד"ק שם.

— משא"כ בביר (פלא, ט) שאין הכרח לומר שכל מין בהמה וחיי הי' במדור בפ"ע. וכדמוכח לכאורה מזה שלהלן בביר שם (שם, יא. וראה תיב"ע שם. פדרא רפכ"ג וברד"ל שם. ועוד) פלוגתא כמה קילין היו, ופשוט שאין חולקים במציאות כמה מיני בהמות

וחיות נכנסו לתיבה. [ולהעיר מרש"י לב"ר שם: קילין אלו חדרים גדולים, ומדורין בתוך כל חדר לשום בתוכו סיפוקי בהמות כו' — משא"כ בפרש"י עה"ת „מדורין לכל בהמה וחיי“. וראה אוהית שם (תרלז, ב) „ולא היו להם מקומות מיוחדים בפ"ע, ובהמשך וככה שם (ע' קנד): והגם כי קנים תעשה את התיבה כתיב עכ"ז לא נאמר שהיו מגודרים עד שאחד לא הי' יכול לנכנס בתחום חברו. בסה"מ עור"ת ס"ע מז (לאחרי שמביא פרש"י „מדורין לכל בהמה וחיי“). אפשר שבפרטי החיות יש הרבה יותר (מש"ס א ו ט' מאות קילין — ב"ר שם, יא). וראה רמב"ן פרשתנו ו, יט. רד"ל לפדרא"ש שם סק"י בארוכה. — אבל בפרש"י עה"ת לא הובא כמה מדורין היו, ומפשטות לשונו משמע שהי' מדור לכל מין בהמה וחיי"י.

(18) ונזכר רק מאורע א' דהארי הכישו (פרש"י ז, כג). ולהעיר שזה הי' מפני שאיחר מזונותיו. וגם זה כותב רש"י רק: (א) כפירוש שניי. (ב) לא ע"פ „פשוטו“ כ"א ממדרש אגדה. (ג) בזה גופא — ענין שני (יו"ש אומרים) במדרש אגדה. כו' להעיר מסיום פרש"י שם „ועליו נאמר (משלי יא, לא) הן צדיק בארץ ישולם“ — ראה לקו"ש ח"ה ס"ע 52 ואילך.

(*) אבל בפדרא"ש שם: מכאן אתה למד שלי"ב מיני עופות . . . ושם"ה מיני שקצים. וראה בארוכה ברד"ל שם. ואכ"מ.

(**) ולהעיר שרש"י לא כתב (ככפירושו לעיל פסוק יב) „עוף“ ובפרט „שמלת קן ברוב המקומות מורה על מדור העופות“ — רא"ם שם, יד. ולהעיר מרד"ק שם. וראה המשך הלשון בסה"מ עור"ת שם: דעופות אין להם מספר והלא בעופות כו"כ עופות הדורסים (וראה רמב"ן ורד"ל שם). ואכ"מ.

(*) ראה לקו"ש ח"ה ע' 50 בהערה 25.

ווייל יש לומר, אז דאס ווערט שוין באווארנט פון פרש"י לעיל²², אז אין תיבה זיינען געקומען בלויז „אותן שדבוק במיניהם ולא השחיתו דרכם ומאליהם באו וכל שהתיבה קולטתו הכניס בה". וואס דערפון זעט מען, אז: (א) בלויז די מובחרים (שלא השחיתו דרכם) זיינען געקומען אין דער תיבה. (ב) שוין בהליכתם לתיבה האבן חיות הטורפות ניט מזיק געווען, (ג) דער עצם קומען, און (ד) דער אריינקומען אין תיבה זיינען געווען אינגאנצן בדרך נס; איז במילא קיין פלא ניט, אז אויך דערנאך, אריינקומענדיק אין תיבה איז נמשך געווען דער נס²³ (בשייכות צו דעם העדר ההשחתה פון די חיות), אז די טבע פון די חיות טורפות איז נשתנה געווארן אויף ניט מזיק זיין א צווייטע ח" ובהמה וכו'.

ג. און דאס איז אויך דער טעם פאר- וואס נאכדעם ווי „יבשה הארץ" האט מען געדארפט אנקומען צו א ציווי „צא מן התיבה" — ווייל נח האט ניט גע- וואלט ארויסגיין פון תיבה²⁴; ער איז געווען אין אן ארט וואו ס'איז געווען א מצב פון לעתיד לבא,

[ובפרט ע"פ המבואר אין חסידות²⁵, אז דער שינוי הטבע פון די חיות אין תיבת נח איז געקומען דערפון וואס דארט האט מאיר געווען אזא הויכער

של אנשים צו קענען זיך „איינקערן" מיט זיי. און דא אין תיבת נח האבן די עטלעכע מענטשן (נח ובניו ונשיהם) אנגעפירט מיט אלע מיני חיות טורפות²⁶ כו' דכל העולם כולו!

איז מוכרח צו זאגן, אז זייענדיק אין דער תיבה, איז נשתנה געווארן די טבע פון די בע"ח הטורפים²⁷, ע"ד ווי עס וועט זיין לעתיד לבא, וואס איז אזא מצב איז „נער" קטן נוהג במ'.

און ס'איז קיין קשיא ניט: לכאורה האט רש"י ערגעץ וואו געדארפט א- מערקן אז אין תיבה האט געטראפן אזא נס גדול (ע"ד ווי עס וועט זיין לעתיד לבא — ווען עס איז געווען „ומלאה הארץ דעה את ה'") —

19) וזהו בהוספה על טרחתם להאכיל כל שאר המיני בהמות חיות ועופות כו', שה"י קשור בטירחא (וצער) מרובה ועד שלא טעמו טעם שינה (ראה סנהדרין קה, ב. תנחומא פרשתנו ב. שם ט. פרש"י ז, כג).

20) להרמב"ן (פרשתנו ט, ה. בחוקותי ו, ו. וכן ברד"ק בראשית א, כה ובמקומות שצוינו בהערה 12) שלפני החטא לא היו חיות מזיקות — אין כאן טבע חדש כיא חזרה לטבעם הקודם (וראה אוה"ח שם תרלה, א).

אבל ראה לקו"ש ח"ב (ע' 7) שדוחק גדול לומר שכן ס"ל לרש"י בפירושו עה"ת, כי הו"ל לפרש חידוש גדול כזה. ע"ש.

[אבל אין לתרץ (לאידך גיסא) שע"פ פשט"א לא ה"י שינוי הטבע כי גם לפני הכניסה להתיבה לא היו חיות דורסות, וכפרש"י בראשית (א, כטיל), „השוה להם כו' כל ירק עשב יאכלו יחד כולם" (שמשמע לכאורה שגם החיות (הדורסות) אכלו רק ירק השדה. וראה אוה"ח שם) —

כי בפרש"י (בראשית א, כב, ד, טו. פרשתנו ט, ה) מפורש שהיו חיות רעות ודורסות כו'. וראה לקו"ש ח"ב שם (ואילך) שאיז סותר מ"ש רש"י (כג"ל) „השוה להם כו' ירק עשב יאכלו יחד". ע"ש. וצע"ק באוה"ח שם].

21) ישע"י שם, ו.

22) ו, כ.

23) ובפרט שבלא"כ צ"ל שעצם מציאותם של הבהמות חיות ועופות כו' בהתיבה היתה רק ע"פ נס — ראה רמב"ן הנ"ל (הערה 17). כלי יקר ו, כא. באר מים חיים על פרש"י (לאחי המהר"ל ו, יד (ושם ז, כב: שכל מעשה התיבה בנס ה"י). ועוד.

24) למרות שבנשמות ה"י קשור עם טירחא וצער (נסמן לעיל הערה 19).

25) ראה במקומות שצוינו לעיל הערה 12.

ואשתך גו", וואס ווייזט (כנ"ל) אז "התיר להם כו". ועד"ז ביי די חיות כו' — "הוצא אתך ושרצו בארץ ופרו ורבו על הארץ".

דערפון וואס דאס איז די ערשטע זאך וואס מ'האט אנגעזאגט נח'ן בשייכות צו דער יציאה מן התיבה איז מובן, אז דאס איז ניט א זייטיקער ענין (וויבאלד אז פריער אין תיבה איז "נאסרו כו", האט מען דעריבער ביי דער יציאה מן התיבה געמוזט צוריק מתיר מאכן²⁷), נאר דאס איז די מטרה ותכלית פון דעם "צא מן התיבה". איז דעם באשטייט דער אויפטו פון "צא מן התיבה".

וכפשוט הענין: וואס האט געפעלט איז דעם לעבן אין דער תיבה — דאס וואס איז דעם מקום מוגבל פון תיבה האט ניט געקענט זיין דער ענין פון "פרו ורבו" (און "וכבשוה" — הארץ), ובפרט אין אן אופן וואס זאל ברענגען צו "מלאו" את הארץ.

און דאס איז דער מכוון פון "צא מן התיבה" — אז נאכדעם ווי ס'איז געווען דער מבול ווען "וימח את כל היקום גו"²⁸, איז געווען די שליחות פון נח'ן צוריק צו אויפבויען א יקום, דורך פרו ורבו ומלאו את הארץ. און ווי עס שטייט גלייך דערנאך אין פרשה, אז דער אויבערשטער האט געזאגט נח'ן²⁹ — בתור ברכה און בתור ציווי — פרו ורבו (ומלאו את הארץ).

ה. יעדער ענין אין גשמיות ווערט נשתלשל פון ענינו ברוחניות. ועד"ז

אור אלקי (— מעין ווי עס וועט מאיר זיין לעת"ל) וועלכער טוט אויף דעם ענין השלום].

ומשום זה איז דער ארויסגיין פון תיבה געווען א ירידה לגבי דעם מצב אין דער תיבה²⁶.

ועאכו"כ ביי די חיות טורפות גופא, וואס איז זיי איז דאך געווען דער שינוי הטבע אין תיבת נח, האבן זיי מצד עצמן ניט געוואלט ארויסגיין פון תיבה, אויף... צוריק ווערן חיות טורפות ומזיקות!

און דערפאר האט מען געדארפט באזונדער אנזאגן נח'ן "כל החי אשר אתך גו' הוצא אתך", ווייל ס'איז דא א מקום לחלק: פאר נח'ן (מיט אשתו ובני ביתו) איז מוכרח דער ארויסגיין פון תיבה, כדי צו אויפטאן אין דער וועלט שמחוץ להתיבה. און דעריבער איז כדאי די ירידה (צא מן התיבה) צוליב דער תועלת פון דער וועלט בחוץ.

משא"כ ארויסלאזן די חיות טורפות פון תיבה וועט גורם זיין אין זיי א ירידה (זיי וועלן זיין ווי קודם הכניסה לתיבה), און אין וועלט וועלן ווידער זיין חיות טורפות!

האט מען אנגעזאגט נח'ן, אז אעפ"כ — "כל החי גו' הוצא אתך".

דערפון איז אבער מובן, אז דורך דעם "צא מן התיבה" . . . הוצא אתך" ווערט אויפגעטאן אן עילוי לגבי דעם מצב ווי ס'איז געווען אין תיבה.

ד. וואס איז די הסברה אין דעם?

איז דאס מרומז אין דעם גופא וואס דער פסוק זאגט "צא מן התיבה אתה

(27) להעיר מריב"א ורע"ב עה"ת, פנח רזא, צפע"נ עה"ת ועוד כוונ.

(28) בראשית א, כח. פרשתנו ט, א.

(29) ז, כג.

(30) ט, א. שם, ז ובפרש"י.

(26) להעיר גם מתפארת יהונתן פרשתנו עה"פ

צא מן התיבה.

למטה ממנו³⁴ — דא, אין די תחתונים
(דוקא), ווערט אויפגעטאן די דירה לו
ית³⁵, דירה לעצמותו³⁶.

און דערפאר ווערט דוקא אין דער
עבודה אנטפלעקט דער בלתי בעל גבול,
נחלה בלי מצרים³⁶.

ו. די הוראה פון דעם אין עבודת
השם:

עס זיינען פאראן אזוינע וואס מיינען
אז מען קען זיך פארשליסן אין די
אייגענע ד' אמות און זיך עוסק זיין כל
היום בתורה און זיי זאל כלל ניט זיין
נוגע וואס עס טוט זיך אין דער וועלט
ארום זיי.

ווער רעדט נאך אויב ער וועט זיך
עוסק זיין כל היום אין פנימיות התורה,
דע³⁷ את אלקי אביו, וועט דאך ביי אים
זיין א מצב ע"ד ווי עס וועט זיין בימות
המשית, און ווי דער רמב"ם פסקנט
בסיום וחותם ספרו³⁸, "ובאותו הזמן לא
יהי כו' ולא יהי עסק כל העולם אלא
לדעת את ה' בלבד"

קען ער טענה'ן: לאיזה צורך דארף
ער ארויסגיין פון זיינע ד' אמות אויף
זיך עוסק זיין אין הרבצת התורה
והיהדות, ביז צו הפצת המעניות חוצה,
כדי אויפצוטאן דעם קאתי מר דא מלכא
משיחא וואס דורך דעם איז מען זוכה
(וכל העולם) זיך צו עוסק זיין אין
"לדעת את ה' בלבד" [און ווי רש"י איז
מפרש³⁹ אז תורתו של משיח איז "טוד

בעניננו, אז דאס וואס בגשמיות איז די
יציאה מן התיבה געווען צוליב „פרו
ורבו ומלאו את הארץ", ווערט עס
נשתלשל פון רוחניות הענינים.

דער אויפטו פון „פרו ורבו" איז —
וואס אין דעם ווערט אנטפלעקט דער
כח האין-סוף דא למטה⁴⁰, ווייל אין דעם
ענין ההולדה איז ניטא קיין הגבלה, עס
איז עד אין סוף, דור אחר דור.

און דאס איז דער חילוק צווישן
דעם מצב אין דער תיבה לגבי דעם מצב
ארויסגייענדיק פון תיבה:

אין דער תיבה, ניט געקוקט אויף די
הויכע גילויים וואס האבן דארטן מאיר
געווען (ביז אז דאס האט גע'פועלט'⁴¹ א
שינוי הטבע בדוגמא פון לעתיד לבא,
כנ"ל), איז עס נאך געווען אז ענין פון
עלית ותענוג הנברא, ובמילא איז עס
מיט א גבול.

משא"כ דורך דער עבודה אין וועלט,
חוץ להתיבה, און ווי עולם איז בטבעו⁴²
דוקא — עוה"ז התחתון שאין תחתון

(31) לקו"ת שה"ש מ, א. וראה בארוכה המשך
שמח תשמח תרנין בתחלתו (ע' 3 ואילך. ובסה"מ
תרנין — ע' קעה ואילך) — ושם נח' מצד עצם ענין
ההולדה שהוא כעין יש מאין (וראה גם לקו"ת שם).
דיה ואתם הדבקם תרפי' פ"ד (סה"מ תרפי' ע' רכו
ואילך. סה"מ תשי"א ע' 208).

(32) גם למפרע — בהליכתם להתיבה (כיון שאי
אפשר בלעד'ה).

(33) שלכן הוצרכו החיות כו' לצאת מן התיבה
ולחזור לטבעם. — ועי' יציאתם מן התיבה נעשה
אלעם הענין דפרו ורבו שהוא גילוי כח האים כנ"ל.
ולהעיר מלקו"ת שם, דזה שיש כח ההולדה גם
בהמות הוא מפני שניזונות מצומח שנצמח מהארץ,
ששם נמצא כח ההולדה. משום דנעוץ תחתון
בסופו.

ולהעיר מחסד לאברהם (מעין שני נהר סד) בנוגע
למצות פו"ר, דשכינה בתחתונים תלוי במצוה זו.
ע"ש.

(34) תניא פל"י.

(35) ראה המשך תרס"ז בתחלתו (ס"ע ג). ובכ"מ.

(36) ראה המשך וככה שם פצ"ז העילוי שיהי
לעת"ל (גם לגבי תיבת נח) שיומשך מפנימיות עת"ק.

(37) ראה אגה"ק סכ"ז (קמב, ב).

(38) וראה גם ה"ל תשובה פ"ט ה"ב.

(39) שה"ש א, ב.

אין אן אופן פון „ואלה תולדות פרץ“, תולדות מלא“ — דער „ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה“, נחלה בלי מצרים“, וואס וועט זיין בגילוי בביאת משיח צדקנו, „עלה הפורץ לפניהם“.

ז. נאך א הוראה וואס מען דארף ארויסנעמען דערפון איז — אין דעם ענין פון „פרו ורבו“ כפשוטו:

די ערשטע פליכט פון א מענטש נאך א מבוך, א מצב פון „וימח את כל היקום גו“, איז — „פרו ורבו ומלאו את הארץ“, אויף צוריק בונה זיין דעם עולם מחדש.

און דאס איז די הוראה מיוחדת פאר אונזער דור, וועלכער איז דורכגעגאנגען א מבוך ר"ל, און א גאר גאר חשוב'ער און גרויסער טייל פון עם ישראל איז היל'ת אפגעווישט געווארן בגשמיות — דארף מען וויסן, אז צום אלעם ערשטן ליגט די אחריות⁴⁰ (זוכות) אויף די וועלכע זיינען בחסדי ה' געראטעוועט געווארן פון דעם מבוך און אויך אויף צאצאיהם, צוריק בונה זיין עם ישראל בגשמיות, און דאמאלס איז דא מיט וועמען אויף טאן ברוחניות — צו את בני ישראל דארף האבן פריער (קדמוי)⁴¹ בני.

טעמי' ומסחר⁴⁰ צפונתי, פנימיות התורה] — ער האט עולם תראה בחי'י, ער איז זיך עוסק שוין איצט אין „לדעת את ה' בלבד!“

אויף דעם איז די הוראה — „צא מן התיבה“: מען דארף ארויסגיין פון דער תיבה און אויפטאן אין דער וועלט ארום. עס איז טאקע דא דער סדר פון „בא גו אל התיבה“⁴² — אז ווען עס הערשט א מצב פון מבוך בחוץ, און עס איז דא א חשש אז מ'וועט פארזונקען ווערן אין די „מים הזדונים“ פון מי המבוך, דארף מען זיך באשיצן דערפון דורך „בא גו אל התיבה“, כפירוש הבעש"ט⁴³: אריינגיין אין די אותיות ותיבות פון תורה ותפלה — אבער וויסן דארף מען, אז סוף-סוף מוז קומען א זמן פון „צא מן התיבה“, ווייל די מטרה ותכלית איז צו אויפטאן אין דעם עולם וואס איז חוץ פון דיין תיבה.

און מ'זאל ניט מיינען אז מ'דארף עס טאן נאר דערפאר ווייל מ'דארף מוותר זיין אויף דער אייגענער טובה צוליב טובת הזולת — נאר דאס איז נוגע צו דער אייגענער שלמות וטובה. ניט קונדיק אויף די אלע עילויים וועלכע מען קען דערגרייכן דורך דער „עבודה אין תיבה“, איז דאס אלץ אן ענין שבמידה והגבלה.

דורך „צא מן התיבה“ ווערט דער „פרו ורבו“, דער ריבוי עד אין סוף, ביז

(44) רות ד, יח.

(45) ביר פי"ב, ו.

(46) ויצא כח, יד.

(47) ראה שבת קיח, סע"א ואילך.

(48) מ"כה ב, יג. אגדת בראשית ספס"ג (סד). ביר

ס"פ פה.

(49) כמחזיל דעולם חדש ראה (ביר פ"ל, ח).

(50) ולהעיר שמהציון לנח למדין (פרשי ט, ז מיבמות סג, סע"ב) גם חומר הענין דשלילת פור, שהוקש לשופר דמים ר"ל.

(51) ביר פ"א, ד. וראה תדאיר פ"ד (אבל שם הובא ע"ז הכתוב (ירמ"ב ג) קודש ישראל לה: ראשית תבואתה, משל למלך כו).

(40) ראה רמב"ם הל' מלכים שם: דברים הסתומים.

(41) ברכות יז, סע"א.

(42) פרשתנו ז, א.

(43) כתר שם טוב בהוספות (ס"ח ואילך) ושי"ן (וראה צוואת הריב"ש ס"ט עה). וראה לקושי ח"א ע' 6 ואילך.

מצב אז זיי וועלן חוטא זיין „ריבוא מי המבול וישטפום“⁵⁶ — און דערפאר האט אים דער אויבערשטער פריער מבטיח געווען „שלא לשחת העולם עוד“⁵⁷ און ערשט דערנאך אנגעזאגט „פרו ורבו“.

ואע"פ אז דער אויבערשטער האט דאך אנגעזאגט „צא מן התיבה אתה ואשתך“, איז ווי קומט עס אז נח, וועלכער איז געווען „איש צדיק תמים“⁵⁸, זאל מצד חשבוניות וועלן טאן ח"ו היפך ציווי ה'?⁵⁹

איז עס קיין קשיא ניט, ווייל נח האט גערעכנט אז דער מאמר הקב"ה „צא מן התיבה אתה ואשתך“ (איש ואשתו) איז בלויז א היתר⁶⁰ — כדיק לשון רש"י „כאן היתר להם“ — אבער ניט קיין ציווי⁶¹. דערפאר האט דערנאך דער אויבערשטער מוסיף געווען, אז די כוונה אין דעם מאמר איז ניט נאר א היתר, נאר א ציווי, אז עס מוז זיין „פרו ורבו“.

עס בלייבט אבער ניט מובן: דער אויבערשטער האט באווארנט אז ער וועט מער קיין מבול ניט ברענגען, אבער ביי נח'ן איז זיכער געווען דער

ח. עס זיינען פאראן אזוינע וואס מאכן חשבוניות:

האבן קינדער איז א געוואלדיקע אחריות. מען דארף זיי שפייזן הן בגשמיות, הן ברוחניות — זיי מחנך זיין בדרך התורה והמצות. ומי יודע צי עס איז בכוחו צו מגדל זיין קינדער כדבעי, אז זיי זאלן אויסוואקסן געזונטע קינדער, געזונט בגשמיות און געזונט ברוחניות?

ולכן: פריער דארף מען זיין זיכער כדבעי מיט דעם אייגענעם מצב הגשמי און מצב הרוחני, און ערשט דערנאך וועט מען טראכטן און דערנאך מקיים זיין „פרו ורבו“!

איז אויך אויף דעם דא א הוראה פון נח'ן, כדלקמן.

ט. אע"פ וואס דער אויבערשטער האט אנגעזאגט נח'ן „צא מן התיבה אתה ואשתך“ — „איש ואשתו כאן היתר להם כו" (כנ"ל), דערציילט אבער די תורה, אז בפועל איז „ויצא נח ובניו ואשתו ונשי בניו“⁶² (ניט — „איש ואשתו“).

און ווי מפרשים⁶³ זיינען מסביר (ע"פ פרש"י⁶⁴) אז דאס איז דערפאר ווייל „הי נח דואג לעסוק בפר" ורבי"י⁶⁵. והביאור: נח האט געמאכט א חשבון: וואס וועט זיין די תועלת פון האבן קינדער? עס קען דאך ווידער ווערן דער זעלבער

56) כלי יקר הנ"ל. וראה פרש"י לעיל (בראשית ד, כד) גבי למד. ולהעיר מפרש"י בראשית (ה, לב) שהקב"ה „כבש את מעיינו (של נח)“... שלא יהא יפת... ראו לעונשין“.

57) ריש פרשתנו.

58) להעיר מהפלוגתא בב"ר רפליה (וכפ"י הס"א שברש"י שם, הובא במת"כ) אם עבר על הציווי או הוסיף על הציווי. וראה גם ב"ר פליד, ו: ולא קיבל עליו לצאת. — אבל ע"ד הפשט לא הי' נח עובר (בזדון) על ציווי ה'.

59) ראה אה"ח שם ט, ז.

60) והתנהג בפרישות (וקדושה), או כו"ב — ע"ד המ"ד בב"ר פליה שם שהוסיף על הציווי. ולהעיר מהשקו"ט (ראה מפרש"י רש"י לקמן ט, ז. ועוד) אם אדה"צ נצטווה על פירי או שה"י רק ברכה.

52) ח, יח.

53) גורא לעיל ז, ו. וראה גם כלי יקר ח, יז.

וכבר האריכו במפרשים בתירוץ שונים (ראה חזקוני, ריב"א, רד"ק ועוד (ח, יח). אלשיך ואוה"ח (שם, יז). פענח רזא (לעיל ו, יח). ולהעיר מהדא"ג מהרש"א לסנהדרין קח, ב ד"ה למשפחותיהם). ואכ"מ.

54) לקמן ט, ט.

55) ל' רש"י שם.

ה' לפניו מלך אשר שב אל ה' בכל לבבו
גו' ככל תורת משה ואחריו לא קם
כמוהו" און נאך מלכים צדיקים ווי
הואחז"ל און צדיקהו"ל

— אדרבא: זיי מקיים ציווי ה' המוטל
עליך, בשמחה ובבטחון גמור אז דער
אויבערשטער וועט זיכער"ל העלפן און
אריינגעבן הצלחה אין דיין השתדלות
בחינוך הבנים" (ובפרט אין זכות פון
דעם גופא וואס מ'איז מקיים ציווי ה' פון
פרו ורבו אן קיינע חשבונות).

י"ד. כל הנ"ל רעדט זיך בנוגע צו
דאגות פון דעם מצב רוחני פון קינדער,
וואס דאס איז תלוי בעיקר אין די
עלטערן, וואס זיי האט דער אויבער-
שטער געגעבן די מצוה (וזכות) לחנך
בניהם ובנותיהם בדרך התורה והמצוה,
און האט זיי געגעבן די בחירה חפשית
צו דורכפירן דעם ציווי.

ווען עס רעדט זיך וועגן דאגות פון
פרנסה גשמיית — מען מאכט חשבונות
אז דער מצב הפרנסה דערלאזט נישט אז
מען זאל זיך עוסק זיין בפו"ר — ווייזט
עס אז מ'איז מקטני אמנה"ל, ולמטה מזה.

עיקר דער מצב הרוחני פון בניו. איז
אויב עס איז דא דער חשש פון „פן
יוסיפו לחטוא" — איז דאך כלל נישט
מספיק וואס מען איז זיי נישט מעניש —
זיי זיינען דאך אין דעם זעלבן מצב
(רוחני) ווי דור המבול!

איז דערפון די הוראה ברורה, אז
„בהדי כבשי דרחמנא למה לך" — א איד
דארף טאן כל התלוי בו" — לקיים
מצות פרו ורבו און דערנאך לחנך בניו
ובנותיו ע"פ הוראות התורה — און נישט
אפהאלטן זיך פון מקיים זיין ציווי ה'
מצד אייגענע חשבונות.

— חז"ל דערציילן" בנוגע צו חזקיהו
המלך, ווי ער האט געזען ברוח הקודש
אז פון אים וועלן ארויסקומען „בניו דלא
מעלו" און האט דעריבער זיך נישט עוסק
געווען בפו"ר. האט אים דער אויבער-
שטער מעניש געווען ר"ל, ווייל „בהדי
כבשי דרחמנא למה לך, מאי דמפקדת
איבעי לך למעבד"!

זעט מען דערפון, אז אפילו ווען מען
ווייס בבירור וואס עס וועט זיין כו' טאר
מען זיך נישט אפהאלטן פון מקיים זיין
ציווי ה'; עאכז"כ ווען דאס איז בלויז א
חשש מצד אן אייגענעם חשבון

ולהוסיף — אויך אין חזקיהו'ס פאל
זיינען דערנאך געבארן געווארן יאשיהו
אויף וועמען עס שטייט" „וכמוהו לא

(67) ראה הוריות יא, סע"ב דמלא מקום אבותיו
ה' (וראה פרש"י שם ד"ה יורם ממלא).
(68) הוריות שם ובפרש"י. שבת קמט, ב. ובכ"מ.
(69) שזוה אמתית ענין הבטחון (ראה כד הקמח
ערך בטחון. וראה בארוכה מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר
(באגרות קודש שלו ח"ו ע' שצט). לקו"ש ח"ג ע' 883
ואילך. חכ"ז ע' 97. חל"א ע' 3 ואילך).

(70) להעיר אשר נבואת נביא אמת לרעה —
בטלה ע"י תפלה וכו' (רמב"ם הל' יסוה"ת פ"א ה"ד.
הקדמה לפיה"מ ד"ה והחלק השני בענין הנביא).

(71) ל' חזיל (בנוגע לפרנסה) — סוטה מת,
סע"ב. ובמכילתא בשלח טז, ד: מחוסר אמנה. וראה
ס' חסידים (סתקריט) לענינו: לא יחשוב כו' עני אס
אבוא כו' שמא תהר ממני ואנה אקח לפרנסה זה
ממחוסרי אמנה.

(61) ל' הכלי יקר.
(62) ברכות י, א (הובא לקמן בפנים).
(63) כולל ג"כ ההכנה לפני הנישואין, הן
ברוחניות (ראה רמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ד. הל' ת"ת
לאדה"ז רפ"ג), והן בגשמיות (ראה רמב"ם הל' דעות
פ"ה ה"א).
(64) ברכות שם.
(65) להעיר גם מפרש"י בראשית (ד, כה): אתם
עשו מצותכם. רש"י ישן שמות ב, א (סוטה יב, א).
(66) מלכים ב, כג, כה.

פרנסה איז ניט תלוי אין דער איי-
גענער בחירה. א איד איז טאקע אנגע-
זאגט געווארן „בכל אשר תעשה“⁷² —
אבער זיין „תעשה“ איז נאָר⁷³ אן ענין
פון עשיית כלי צו דער ברכת ה'; די
השפעת המזון והפרנסה קומט מלמע-
לה, ווי יעדערער זאגט אין ברכת המזון:
הזו את העולם כולו בטובו בחן בחסד
וברחמים.

און וויבאלד אַז דער אויבערשטער
האָט אנגעזאגט א אידן „פרו ורבו“, איז
זיכער, אַז צוזאמען מיט יעדן קינד⁷⁴
וואָס ווערט געבאָרן, ווערט געעפנט אַ
נייער צינור אויף ברכת ה', אויף השפעת
מזון ופרנסה, (אויך) פאַר דעם ני-
געבאַרענעם קינד, און איז אַן אופן פון
„בטובו בחן בחסד וברחמים“, מידו
המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

יא. די זעלבע זאך איז בנוגע צו
כחות הנפש: אַנדערע טענה'ן, אַז זיי
האָבן ניט די כוחות, כוחות הגוף אָדער
כוחות הנפש, אויף צו מגדל זיין
מערערע בנינים ובנות, וואָס דאָס
פאָדערט אַ יגיעה גדולה, יגיעת נפש
ויגיעת בשר.

דאָרף מען וויסן, וויבאלד אַז דער
אויבערשטער זאָגט אַן אויף דעם⁷⁵, און
„אינו מבקש אלא לפי כוחו“⁷⁶, איז ברור
אַז ער גיט די נויטיקע כוחות אויף
דורכפירן זיין ציווי, ובמילא דאָרף מען

ניט אַריינמישן אין דעם אייגענע חשבו-
נות, נאָר פאַרלאָזן זיך ומתוך שמחה (ווי
באָ יעדער עבודת השם) אויפן אוי-
בערשטן⁷⁷.

אויב דער מצב אמיתי איז, אַז מ'האָט
ניט די כוחות אויף דעם, וועט דער
אויבערשטער דאָס באַוואַרענען⁷⁸.

כדי עס זאָלן געבאָרן ווערן קינדער
מזון זיין⁷⁹ אַ ברכה מיוחדת פון אוי-
בערשטן — „ויברך אותם אלקים . .
פרו ורבו גו“⁸⁰. וואָס דערפאַר „יש כמה
בני אדם שאינם מולידים גם שכח
המוליד ישנו בשלימות“⁸¹.

— דער אמת, אמת הנגלה איז, אַז ניט
נאָר איז אַזאָ הנהגה דבטחון בהשם —
ניט גורע פון בריאות האדם, נאָר פאַר-
קערט: דער וועג צו דערגרייכן מנוחת
הנפש אמיתית, איז דורך דעם וואָס
מ'פירט זיך לויט די סדרי הבריאה וואָס
דער אויבערשטער האָט איינגעשטעלט.
בשעת מען צעשטערט דעם נאָרמאַלן
סדר וואָס דער אויבערשטער האָט איי-
געשטעלט בחיי משפחה, זעט מען
במוחש אַז דאָס איז גורם צו פראַב-
לעמען אין „עצבים“ (נערווען) כו', נוסף
על העיקר אַז דאָס שטערט וכו' די
באַציאונגען צווישן איש ואשתו.

(76) מוכן שיש מצבים שעי' תורה אין ציל
התעסקות בפיר מחמת טעמים של בריאות וכיו"ב.
אבל כפשוטו, זה ציל נקבע עי' רב מורה הוראה
בפועל, ולא עי' חשבונות האדם לעצמו.

(77) ולהעיר מפרשי הנ"ל (הערה 56) „כבש את
מעיינו“.

(78) המשך שמח תשמח תרנ"ז ע' 5 (סה"מ תרנ"ז
ע' קצו). ד"ה ואתם הדבקים שם.

(79) בראשית א, כח. וכן בדגים ועופות (שם, כב).

(80) שמח תשמח שם ע' 7 (סה"מ שם ע' קעט).

ועד"ז בד"ה ואתם הדבקים שם.

(72) ראה טו, יח ובספרי שם.

(73) ראה בארוכה ד"ה וידעת תרנ"ז (סה"מ

תרנ"ז ע' נז ואילך). ובכ"מ.

(74) ראה רמב"ם הל' אישות פט"ז הטי"ז: אע"פ
שקים אדם מצות פויר הרי הוא מצווה מדי'ם שלא
יבטל מלפרות ולרבות כל זמן שיש בו כח שכל
המוסיף נפש אחת בישראל כאילו בנה עולם.

(75) במדבר פ"ב, ג.

די גמרא זאגט⁸², אז אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שב(אוצר ששמו) גוף. ד.ה. די לידה פון נאך א אידיש קינד איז מקרב די גאולה שלימה פון כלל ישראל על ידי דוד מלכא משיחא.

און וויבאלד אז מען געפינט זיך אין דרא דעקבתא דמשיחא (כמדובר כמה פעמים), און מען האפט און מאיז מתפלל „את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח“, „נאו“ ממש — איז פארשטאנדיק, אז מען דארף טאן התלוי בו אין דעם „יכלו כל הנשמות שבגוף“,

וואס דאס וועט ממחר זיין דעם „בן דוד בא“, כגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

(משיחות ש"פ נח תשמ"א, תשמ"ג.)

ש"פ ח"ש תשמ"ג

די הנהגה פון מאכן חשבונות ווען עס איז „די פאסיקע צייט“ צו האבן קינדער, האט מען א נאמען געגעבן „תכנון משפחה“ („פעמעלי פלענינג“). די מציאות איז אבער, אז דאס ברענגט דעם היפך ממש: א היפך אין סדר חיי משפחה, היפך בנין חיי משפחה. און ווי עס איז שוין נתגלה געווארן (פאר די וואס ווילן זיך ניט נארעו), אז עס איז נאך ניט געווען א זאך וואס זאל אריינברענגען אזא בלתי סדר און היפך הביסוס והחזיון ובנין פון חיי משפחה ווי די זאך פון „תכנון משפחה“⁸¹.

יב. א שייכות מיוחדת צווישן דער מצוה פון פרו ורבו און אונזער דור (דוקא):

81) ראה ע"ד תכנון משפחה בארוכה יותר — שיחות ש"פ נשא, א' שלח, ש"פ שלח וש"פ קרח תשמ"א. ועוד.

82) יבמות סב, סע"א (ובפרש"י שם). וש"נ.

נח — ז' מ"ח

להם כאילו הם עדיין בא"י עסוקים בעניני הרגל, נאך ווייל אזוי איז דער ענין ע"פ תורת אמת — ובלשון הכתוב: „ולא יחמוד איש את ארצו בעלותך לראות את פני ה' אלקיד", וואס דאס נעמט ארום דעם גאנצן זמן — פון התחלת עליתם לרגל ביו זייער אומ-קערן זיך צוריק למקומם ממש, והיינו ביו ז' מרחשון, ווען דער „אחרון שבישראל" דערגרייכט „לנהר פרת" גבול א"י.

און אע"פ אז פון ז' מרחשון, ווען יעדער עולה לרגל איז שוין געקומען למקומו תחת גפנו ותחת תאנתו¹¹, איז מען לכאורה אין א מצב פון ירידה לגבי דעם מצב פון „בעלותך לראות את פני ה'", אין ביהמ"ק, איז אבער ע"פ הוראת חז"ל¹², „מעלין בקודש", אז א איד דארף שטענדיק גיין אלץ העכער און העכער, מחיל אל חיל¹³ — דארף אויס-קומען אז אין דעם איז דא אויך א מעלה ועלי לגבי דעם מצב פון עלי לרגל.

א. ז' מרחשון פאלט אויס אלע-מאל² אין דער וואך וואס נאך ש"פ נח. וע"פ הידוע אז ימי השבוע האבן א שייכות צו יום השבת שלפניהם, דמיני מתברכין, איז מובן, אז דער תוכן פון ז' מרחשון האט א קשר¹ מיט (ועכ"פ מרומז אין) די ענינים פון פרשת נח.

ז' מרחשון איז דער טאג ווען „שואלין את הגשמים — ט"ו יום אחר החג, כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת", דה. ביו דעם טאג איז בא אידן נאך אלץ געווען א המשך פון דעם מצב פון עלי לרגל דחג הסוכות. און דאס איז נוסף אויף דעם וואס (בלשון הש"ך)³, „דומה

(1) ראה זח"ב בהוספות (ערה, א): ומאלול כו' עד שיאת יומין בחשוו עד דיהדרון ביג מחובייהו ויתכפר להו.

ומזה מובן גם לענין המבואר לקמן בפנים דעד ז' מרחשון עסוקים בעניני הרגל, היינו עד ולא עד בכלל.

וראה בארוכה שיחת ש"פ לך תשד"מ.

(2) כי ראשון ד"ח מ"ח הוא תמיד אחרי ש"פ בראשית וקודם ש"פ נח.

(3) זח"ב סג, ב, פה, ב.

(4) ראה שליה חלק תושב"כ ר"פ וישב: באלו הפרשיות חלו . . . או לפניה או לאחריה . . . בכלול יש שייכות כו'.

השייכות דז' מרחשון להשבוע בו חל — פ' לך: ראה בארוכה לקושי ח"ב ע' 54 ואילך. ושי.

(5) להעיר על השייכות הכללית דז' מרחשון שבו שואלין את הגשמים (כדלקמן בפנים) לפרשתנו — ענין המבול — ע"פ מרזיל (מהנ"ע בויח פרשתנו כב, סע"א). פרש"י פרשתנו ז, (יב) „יהיו גשמי ברכה, וכל החודש מרחשון נק' „ירח בול" (מ"א ו, לח) ע"ש גשמי ברכה שבו — ראה ירושלמי ר"ה פ"א ה"ב. יליש מלכים רמז קפד (ושם שעש"ז נק' „מבול"). ולכן נק' גם מרחשון — פ"ח לשו"ע אה"ע סכ"ז בסוסיז. וראה לעיל ע' 26.

(6) משנה תענית י, א.

(7) חז"מ ס"מ סקמ"ז.

(8) תשא לד, כד.

(9) שעד אז הוצרכו להבחנה, ולא יחמוד איש גר, שהרי לא היו בביתם. וראה ירושלמי פאה פ"ג ה"ז. יליש עה"פ תשא שם (רמז תד).

(10) מ"א ה, ה.

(11) ברכות (כח, א) ושי. וראה זח"ג סבב, ריש ע"ב. — בברכות שם, גמירי מעלין כו" במנחות (צט, א) „ומנול דמעלין כו' דאמר קרא כו", אבל בירושל' בכורים פ"ג ה"ג, שמעתי שמעלין כו", — ראה שו"ע אדה"ז או"ח ססל"ד. וראה שד"ח כללים מ"ם ס"ק קצד. מאסף לכל המחנות או"ח סכ"ה סק"ב — הדעות וכמה פרטים בזה, וכן אם הוא מה"ח או מדרכנו.

(12) ל' הכתוב תהלים פד, ח. וראה ברכות כסופה. שו"ע אדה"ז או"ח סקנה"א ושי.